

У п'ятому-шостому номері журналу “Дніпро” за 1998 рік я опублікував науково-публіцистичну працю Матвія Шестоपालа “Євреї на Україні” (Історична довідка). Опублікував як пам'ятку, бо автора вже серед живих не було. Публікацію відкривала моя передмова “Плекаймо справжню дружбу”. Таку назву, щоправда, дали в редакції з огляду на можливу негативну реакцію з боку представників єврейської громади в Києві. Сьогодні повертаю свою назву — “Міф про український антисемітизм”.

Несподівано в редакцію надійшло кілька схвальних відгуків від євреїв, які писали з гіркотою про перекося єврейсько-українських взаємин в історичному минулому і про кривди, заподіяні єврейством українському народові. Було й сподіване... Директор інституту юдаїки в Києві п. Фінберг надіслав листа ректору Київського університету з вимогою закликати до порядку професора Яременка, який буцімто не виконує державної політики(?) в питаннях українсько-єврейських взаємин. Другий лист-заява надійшов у Київську міську прокуратуру від директора єврейської Антидифамаційної ліги п. Наймана з вимогою притягти мене до відповідальності “за розпалювання міжнаціональної ворожнечі”... Були пояснення, експертизи, але дійшли висновку, що складу злочину нема.

Однозначно позитивною була й залишається реакція української громадськості. Деякі листи читачів були опубліковані в наступних номерах “Дніпра”. П'ятий рік інтерес до праці М. Шестоपालа не слабне. Якесь видавництво “Оріана” здійснило кілька окремих видань журнальної публікації, навіть не запитавши мого дозволу, не надіславши мені жодного примірника. Але Бог з нею, професійною етикою, коли йдеться про загальну користь. За п'ять минулих років відбулося кілька подій і в моєму житті, які спонукали глибше глянути на суть проблеми, висвітленої колишнім доцентом університету Матвієм Шестоपालом у дослідженні “Євреї на Україні”. Тоді я тільки окреслив обставини і пояснив причини, що спонукали колишнього полковника Радянської Армії залишити справи і засісти на місяці за написання історичної довідки про євреїв в Україні, знаючи, що в той час з'явитися друком вона не могла. У 1998 р. я тільки виконав свій громадянський і науковий обов'язок — майже через чверть століття відкрив читачам написане М. Шестоपालом. В Україні таке було не раз.

I.

Праця Матвія Михайловича Шестоपालа має сумну історію, як і життя її автора.

Коли в 1968 році я став працювати викладачем факультету журналістики Київського університету, Матвія Шестоपालа там уже не було — його викинули з роботи, заплямували ім'я різними “ізмами”, залишили без шматка хліба і можливості його заробляти.

Мав єдину зустріч із ним десь на початку сімдесятих років, зустріч на вулиці, біля університетської бібліотеки, під час якої інший викладач факультету журналістики В. В. Полковенко і познайомив мене. Кілька хвилин розмови — і яскрава пам'ять про нього на

все життя: енергійний, ерудований, комунікабельний. Пізніше, коли натрапив у книзі мемуарів Іллі Еренбурга на згадку про зустріч з Матвієм Шестопадом, офіцером, учасником війни 1941-1945 років, я глибше зрозумів цю людину, а враження доповнювали його колишні студенти, які говорили про нього лише з високим пієтетом, а 17 грудня 1997 р. з нагоди 80-ліття від дня народження влаштували прекрасний вечір пам'яті свого вчителя у Спілці письменників, хоча членом Спілки Матвій Шестопад не був.

Уже в 60-х роках на факультеті групою викладачів була розпалена безпрецедентна ідеологічна боротьба, оскільки факультет журналістики вважався ідеологічним і був зорієнтований на виховання “ідейно загартованих, відданих і вірних справі Леніна і Комуністичної партії ідеологічних бійців”. Десятки студентів були виключені з комсомолу та з університету тільки за те, що 22 травня з'явилися в парку Шевченка. Партбюро факультету зобов'язувало нас, викладачів, роз'яснювати студентам перед 22 травня, що цей день буржуазно-націоналістична еміграція відзначає як свято, пов'язане з перенесенням праху Т. Шевченка з Московщини в рідну землю, і що ми не можемо солідаризуватися з ними. І ми роз'яснювали, а студенти йшли в парк Шевченка, щоб уже через декілька днів піти з університету. На 1968 р. уже “пішли” з університету й викладачі Шестопад, Клищенко, добивали Романа Іванченка. Мене — як нового викладача — виховував професор Суярко: “От стоять барикади: з одного боку барикада я, а з другого — Р. Іванченко. В кого ви стрілятимете?” Кожен мусив у когось стріляти. Ядро стрільців по “класовому ворогу” становили секретар партбюро професор Володимир Андрійович Рубан (колишній помічник Л. М. Кагановича), Василь Єлізарович Прожогін (один з тих, хто започаткував цькування В. Сосюри за вірш “Любіть Україну”), Леонід Олексійович Суярко, меткий, з бігаючими в різні боки очима, “пляшущий человек”, що брак зросту компенсував підгуцуванням за кафедрою навшпиньки, щоб здаватися вищим. Хижим поглядом постійно вишукував ідеологічну жертву і знаходив якусь садистську задоволеність, спостерігаючи за “конаючою” жертвою, байдуже, хто це — чи професор О. К. Бабишкін, чи студент першого курсу. Коли ж і Суярка врешті звільнили з університету за дезорганізуючу роботу, він опинився в Інституті народного господарства, де знову взявся “наводити ідеологічний порядок”. Були й інші поплічники.

Колишній випускник факультету журналістики письменник-шістдесятник Станіслав Тельнюк вивів у повісті “Грає синє море” образи єзуїтів, прототипами яких послужили названі професори й інші викладачі факультету журналістики. І це вже само собою багато про що говорило, а прізвища героїв повісті Рубанчик, Суяртицький мало приховували справжні прізвища. Це справді були ідеологічні єзуїти, які з'їли і Матвія Шестопала.

Чому про це згадую? Тому, що більшість із цих “борців за чистоту партійних рядів” були євреями або прихованими євреями, що не міняло суті. Матвій Шестопад вирішив розібратися, розглянути в історичному розрізі роль єврейства в українській історії, історичне співжиття українського і єврейського народів на теренах України.

Шестопад розумів, що єврейство в ставленні до українського народу неоднорідне. Коли в 1972 р. після арештів української інтелігенції переді мною було поставлено вибір: або як

безпартійному іти з ідеологічного факультету геть, або вступати в члени КПРС — друзі порадили: вступати. Якось зустрівся зі своїм колишнім науковим керівником професором Ю. С. Кобилецьким і розповів про ситуацію. Він запитав, хто буде давати рекомендацію, і, коли почув про намір звернутися до професора Рубана, зірвався на крик: “Я тебе поважати перестану, вітатися не буду з тобою, тільки візьмеш рекомендацію в Рубана. Мені його жінка в 1937 р. кричала: “Мы еще вашей кровью крыши красить будем”. І фарбували... Це вони змусили Ю. С. Кобилецького піти з посади декана філологічного факультету, а потім і з університету тільки за те, що він не відмовився від присвяти у вірші В. Сосюри “Любіть Україну”. Поезія була присвячена саме йому.

Та були в університеті й такі викладачі-євреї, як милий, ерудований, всерозуміючий Віталій Тоїчкін. Спився від безвиході й дуже молодим пішов із життя. Були представники молодого єврейства, що разом з українцями йшли в табори для політв'язнів, де їх такі ж рубани, прожогіни, суярки вчили, якими дорогами треба йти “до світлого майбутнього”. Це все було в ХХ столітті. А є й історія попередніх віків, бо євреї на нашій землі живуть ще з часів Київської Русі. Сьогодні українсько-єврейські взаємини нерідко трактуються з полярно протилежних позицій як однією, так і іншою стороною. Бачимо спроби будь-яку розмову про єврейсько-українські справи обірвати на півслові, залякати антисемітизмом, юдофобством, вимогами каяття (?) перед єврейською громадою Києва та України.

З українського боку бачимо підлабузництво, загравання або схиляння перед фінансовими та ідеологічними розбійниками з єврейського табору. Але до чужого рота не приставиш ворота, як мовиться у народі. Та й сам народ давно хотів розібратися у своєму історичному співжитті з євреями, створивши кілька народних дум про євреїв-орендарів, які в XVI-XVII ст. “приватизували” навіть православні храми. У 30-х роках ХХ ст., як правило, євреї-чиновники вирішували, які храми треба висаджувати в повітря.

Існує й численна наукова література, створена без ідеологічних нашарувань конфесійного чи соціального плану. У сьомому томі “Трудов этнографическо-статистической экспедиции в западнорусский край” (1872) П. П. Чубинського перша частина тому (211 сторінок) присвячена висвітленню життя євреїв на Україні, їхньої історії, звичаїв і т. д. Незабаром з'являється об'ємне дослідження історика І. Малишевського “Евреи в Южной Руси и Киеве в X-XII веках” (1878). Історії євреїв на Україні був присвячений і “Збірник праць жидівської історико-археографічної комісії” (1928) за редагуванням Іллі Галанта. Соломон Гольдеман видав заходами української діаспори працю “Жидівська національна автономія в Україні 1917-1920” як 182-й том “Записок Наукового товариства ім. Шевченка”.

Це все були добрі знаки взаємопорозуміння між народами українським і єврейським, своєрідними запросинами до “круглого столу”. На жаль, цей науковий діалог був спинений не з вини української сторони. Сьогодні робляться несміливі спроби відновити його, але заважає публіцистика, різні єврейські інсинуації, зокрема в американській пресі. Ми бачимо, як посилюється антиукраїнська ідеологічна кампанія в різних засобах інформації, що перебувають у руках сіоністських кіл. Це правда. Правда й те, що українська інтелігенція однозначно проти антисемітизму, за співробітництво з

єврейськими громадськими організаціями, за відродження єврейської культури, але не за рахунок української. У відповідь часто не тільки не маємо взаємності, а й зустрічаємо злісні антиукраїнські випадки.

Сьогодні залякати чи й фізично знищити українську інтелігенцію вже неможливо. Не ті часи. Тому альтернативи співдружності, співпраці нема. Потрібен діалог, а не вимоги каятися за гріхи, яких і не було. Копирсання в історії, щоб вирвати з контексту історії якісь фактики, а то й нюанси, і зробити з них неосяжні висновки, нічого, крім шкоди, не прине- суть. Яскравий приклад цього — стаття В. Базилевського “Холодний душ історії”.

Хіба не бачимо, що у вирішенні багатьох проблем сучасного життя України ми ставимо воза поперед конячини? Скажімо, Європа вимагає скасувати смертну кару в Україні. Очевидячки, треба. Але чому стільки ревнителів захисту вбивць і жодного закону, який захищав би жертву, точніше — сім’ю замордованого? Захистити спочатку потрібно можливу жертву, а тоді вже вирішувати, чи варто зберігати життя вбивці. Європа для себе ці питання вирішила, а тому й вимагала скасування смертної кари в Україні, гадаючи, що те зроблено і в нас.

II.

Сьогодні знову витягли на поверхню жупел антисемітизму, аби страхом загнати проблему в підпілля. Та очевидно, що тепер це не вдасться. Проблема євреїв в Україні — це проблема пошуку гармонії міжнаціонального співжиття, взаємодопомоги, взаєморозуміння. Спостерігається щось прямо протилежне: пошуки ворога євреїв в Україні, вимога каяття перед єврейським народом (Олег Черногуз, як на мене, блискуче відповів на цю вимогу у “Вечірньому Києві”), В. Базилевський пропонує ділити провину за вороже ставлення євреїв до українців порівну(?) між українцями і євреями (я про це писав у 5-6 номері ж. “Дніпро” за 1997 рік). З інтересом читаю “роздуми інородця” Олександра Бураковського “Рух, євреї, Україна”, що друкувалися в журналі “Київ” з продовженням увесь 1997 рік. Я багато в чому не тільки згодний, а й солідарний, особливо в спостереженнях над метаморфозами наших “вчорашніх демократів”, але про все це Бураковський говорить з позиції “ображеного єврея”. Він ретельно збирав, записував усю “патологію” різних “ідеологів” на різних збіговиськах. Зібрав новий “компромат” без заглиблення в причини, чому він постає. Бураковського цитуватимуть усі, хто працюватиме над компрометацією українства (щоправда, посилатимуться на журнал “Київ”). І те, що “Київ” подає як позитив у “роздумах інородця”, завтра нікого не цікавитиме, а першоджерельним назавжди залишиться компромат на українських інтелігентів як патологічних антисемітів. Браво, Олександрє Бураковський! Як мудро ви витерли ноги об Петра Мойсейовича Перебийноса! Очевидно, для Бураковського і “У последней черты” В. Пікуля, і “Спор о Сионе” Дугласа Ріда, і “Роксоланія” (1584) С. Кленовича — це патологічний антисемітизм.

А можливо ж, таки й на себе треба подивитись без лукавства і “єврейських штучок”, “без хитрої мови” — й ми порозуміємося. А так патологічний антисемітизм можна знайти не тільки в “ідеолога” селянсько-демократичної партії, а й, скажімо, у Достоевського: “Что, если бы не евреев было в России три миллиона, а русских, а евреев было бы 100

миллионов — ну, во что обратились бы у них русские и как бы они их третировали? Дали бы они им сравняться с собою в правах? Дали бы им молиться среди них свободно? Не обратили бы их прямо в рабов? Хуже того: не содрали бы кожу совсем, не избили бы их дотла, до окончательного истребления, как делали с чужими народами в старину?” (“Дневник” за 1872 рік). Можна заперечити, що це риторичні питання і “что если бы” — це фантазії, мовляв, великого чоловіка, прибитого антисемітизмом. Але ж він “имеет в виду” якісь дуже конкретні “чужі народи” в давніші часи.

Залишмо Достоевського з XIX, як і Кленовича з XVI ст., — обидва дуже суголосні. А як освічена і цивілізована Європа дивилася на проблему співжиття з євреями? Гете: “Евреи имеют веру, благословляющую их на обкрадывание чужаков”. Це сказав німець. Послухаймо французів. Віктор Гюго: “К жидам относятся с отвращением, но надо признаться, что они действительно отвратительны; их также презирают, но ведь они и достойны презрения”. Вольтер: “Эта маленькая нация не скрывает своей непримиримой ненависти ко всем остальным народам. Ее представители всегда жадны к чужому добру, подлы при неудаче и наглы при удаче...” Вольтер, очевидно, щось знав. Ох ці європейські “патологічні антисеміти”... Як їх багато, і які вони одностаїні.

Тож, як бачимо, а для цього й потрібна була розмова, для своєї праці, виходячи з особистого життя і знання історії, Матвій Шестопал мав право і обов’язок. Наш обов’язок — не поховати його працю в архівах, а як пам’ятку жахливої доби зробити надбанням усього українського народу.

Потрапила праця до мене з “Самвидаву” в жовтні 1976 року для прочитання і побажань або збереження. Але нові арешти, переслідування інтелігенції і смерть автора спонукали мене сховати рукопис, не відаючи, що він в єдиному примірнику, і тільки через 22 роки я повернув його людям, запрошуючи представників єврейської громади до розмови. І не лише їх.

Коли у попередній статті (“Дніпро”, 1997, № 5-6) я написав, що є тисячі прикладів, коли українці рятували євреїв, і нема жодного, щоб євреї врятували бодай одного українця, — у редакції вагалися, чи залишати в статті таке категоричне твердження. Але потелефонували одному з членів Спілки письменників України, беззастережно прихильному до журналу й України євреєві, і попросили дати факти, які б засвідчили, що євреї таки рятували українців. Мовчить шанований нами письменник і досі. І мовчатиме, бо сказати нема чого.

Я особисто (гадаю, як і більшість української інтелігенції) нічого не маю проти наміру Вадима Рабиновича створити другу чи третю за силою й значенням у світі єврейську громаду в Україні. Але коли чую в його голосі, що звучав у телепередачі, металеві нотки: “хочеться цього кому чи не хочеться”, — думаю, що б це означало? Називайте, добродію Рабинович, кому саме не хочеться... Це вітряки. А от коли в “Киевских ведомостях” читаю, що В. Рабинович заявив, що бізнесмен не може бути в опозиції до влади, я гірко замислився. А коли влада, скажімо, антинародна? Отже, Рабинович буде з нею проти українського народу, його культурних, економічних, політичних домагань? Та так і було завжди. Єврейство злигувалося з владою або й само було владою, а український народ

— лише засіб і джерело збагачення. Отже, живий курилка?

Матвій Шестопап створив історичну довідку про євреїв на Україні вчора і позавчора. Стукає в двері і вічна нагальна потреба писати літопис про “Євреїв на Україні” сьогодні, в XXI столітті.

Сьогодні єврейство в Україні переживає не процес відродження національної меншини, а процес легалізації своєї діяльності як політичної та ідеологічної організації, добре зорганізованої, структурованої і щедро фінансованої. Ця так звана національна меншина відзначається надзвичайною агресивністю, що становить величезну загрозу національній безпеці України, а тому має бути під неослабним державним і громадським контролем, має регулюватися і регламентуватися. Як чужорідна політична сила, що фактично контролює міжнародну торгівлю, національний капітал, засоби масової інформації, книговидавничу сферу України (досить придивитися до діяльності фонду “Відродження”, що всеціло перебуває в єврейських руках).

Будь-які спроби здійснити тривогу чи висловити бодай стурбованість гіпертрофованою єврейською активністю в Україні постійно зустрічаються окриками: “Ату його! Антисемітизм!” Жупел антисемітизму (чомусь не антисіонізму як ідеології богообраності єврейського народу і світового панування) лякає в Україні політичних і культурних діячів: одних купили вже давно, а чимало стоять у черзі з готовністю продатися.

Розмірковую над одним фактом, що трапився в моєму житті зовсім недавно.

Очевидно, як публікатора книги Матвія Шестопапа “Євреї на Україні” і автора передмови до неї “Плекаймо справжню дружбу” мене запросили на радіо “Свобода” для передачі у відкритому ефірі разом з пані Ларисою Скорик, президентом товариства “Україна — Ізраїль”. Мали ми публічно осудити й обговорити справді ганебний для України факт хуліганства біля синагоги поблизу Центрального стадіону, де за комуністичного режиму був ляльковий театр. Досі себе опонентом п. Лариси Скорик не вважав, то й сподівався на однакості в осуді. Ідучи, думав сказати про зростаючу роль свідомості українського громадянства, яке врешті доросло до публічного осуду виявів вандалізму, бо досі висаджували в повітря пам’ятники Степану Бандері, оскверняли могилу національного поета Василя Стуса, спалювали музеї і бібліотеки, — а в Україні ані пари з вуст і жодного хулігана не зловили. А це, нарешті, і хуліганів зловили, і весь світ був поінформований про дрімуче середньовіччя в Україні (затикали рота і світовій громадськості, коли з ізраїльських танків розстрілювалася скульптура Богоматері. Один логічний ряд і чи не той самий режисер?). Справді, прикрість і сором.

Але те, що я почув з вуст колишнього нардепа, буквально шокувало мене. Розумію, що все треба відпрацьовувати, але ж і відпрацьовувати можна і треба чесно, з гідністю і самоповагою. Хотілося зупинити словами Котляревського: “І богині — тії ж баби”. Та де там! Фонтан закрити і Кузьма Прутков був би неспроможний. За панею Скорик, вся українська молодь — це наркомани, політично продажні люди. Досить було якомусь чорносотенцю свиснути чи замовити погром — і всі за каміння. А вся земля Палестини пахне єврейською кров’ю... І тут “Ларису понесло”. Почав м’яко заперечувати, що й

молодь наша різна, і що десяток хуліганів не покладуть безчестя на неї... Стільки гиді виплюнула Лариса Скорик на українську молодь, народ, державу, що всі її публіцистичні пасажі скидалися на політичне холуйство, антипатріотичне дійство, елементарне безкультур'я. Можна любити євреїв і їхню державу Ізраїль, але ж треба мати межу неповаги до свого власного. Курячи фіміам одному, можна викурити другого. В цьому сутність малоросійства: хвалити пана і принижувати себе. А воно ж не все так однозначно, як намалювала п. Скорик. І сперечаються лише про те, що може бути так, а може бути й по-іншому. Бо й земля Палестини пахне не тільки єврейською кров'ю, а й арабською, — вони одного запаху. І не палестинці окупували землі держави Ізраїль, а навпаки. І інтифада — це спротив, беззбройна боротьба дітей і підлітків проти окупанта, який з танками і вертольотами йде проти дітей з камінням у руках, яке, по суті, до цілі й не долітає. І в моїх очах Ізраїль — не безневинна жертва. Та й тяжіє над моєю свідомістю сказане Аріелем Шароном рівно двадцять років тому: “Чего вы, толпа, не понимаете, так это того, что грязная работа сионизма еще не закончена, далеко не закончена”. (Цитую за журналом “Персонал”, 2002, № 5). Це говорить прем'єр-міністр Ізраїлю, стверджуючи, що “брудна робота сіонізму” не завершена, вона триває, і не тільки в Палестині, а й в Україні. І це вимагає державної пильності, коли хочете, державних законів, що контролювали б і регламентували діяльність структурованих міжнародним сіонізмом єврейських організацій в Україні. Інакше відбудеться девальвація цінностей, і ще, чого доброго, ми й Зою Космодем'янську, Олександра Матросова і моряків-севастопольців, що обв'язувалися гранатами і лягали під німецькі танки, будемо називати терористами, льотчиків полку “Нормандія — Неман” — класичним прикладом міжнародного тероризму, а гітлерівців — борцями з тероризмом. А потім з'явиться пропозиція ізраїльських істориків написати спільний підручник історії, який би узгоджував оцінки, події, які треба буде вивчати в школах: “кришталева ніч” і голокост був спричинений Богданом Хмельницьким, а голод в Україні 1932-1933 рр. і репресії 20-30 років — це щедрий дарунок українському народові від міжнародного сіонізму. Така логіка подвійних стандартів.

III.

В Україні все настійніше чути голоси, що вимагають зняти табу з єврейського питання, “розпочати дискусії і з єврейського питання” в Україні, яке існує і, цілком очевидно, виходить за межі української раціональності й доцільності та цивілізованого контролю. А єврейство як політична організація, а не національна меншина, потребує державного і громадського контролю. Якщо єврейське населення в Україні становить менше одного відсотка, а у складі Верховної Ради третього скликання перебувало 136 (за іншими відомостями 158) депутатів єврейської національності (значно більше, ніж в ізраїльському кнесеті), то це, кажучи словами Вадима Рабиновича, “подобається комусь чи ні”, а викликає багато запитань. Хто делегував їх? Єврейське населення? Народ України чи український народ? А чи гроші? І чиї вони, ті гроші?

90% українських банків очолюють “спеціалісти” єврейської національності. Себто український капітал перебуває в єврейських руках. Мене, як громадянина України і представника корінної нації, це бентежить, а національна свідомість спонукає про це говорити і запитувати, чи нормальне таке? Без будь-яких випадів.

СДПУ(о) — партія бундівського типу, в якій керівні пости в руках євреїв, й існує вона на єврейські гроші. Перше розпорядження Віктора Медведчука як голови адміністрації президента, — провести рік єврейської культури в Україні. Я не проти року, місячника, тижня єврейської культури, вони потрібні, але ставити таке першим номером діяльності голови президентської адміністрації при численних загальноукраїнських проблемах, в тому числі й культурних, — це цинізм і виклик українській громадськості, проти якої давно й не безуспішно працює Віктор Медведчук як голова СДПУ (о).

Після того, як партія Медведчука — Суркіса домогалася поставити першим міським головою Києва Григорія Суркіса, її в народі почали називати “партією не “об’єднаних”, а “обрізаних”. І це не фобія, і аж ніяк не “анти”. Це попадання в точку, в суть. Народ скаже — як зав’яже, і йому рота не заткнеш.

Безумовно, річ не в тім, має чи не має право бути мером Григорій Суркіс. Звісно, має. І ніхто цього не оскаржує. Його партія, якщо вона в назві несе означення “українська”, мала б керуватися принципами, сформульованими великою українською соціал-демократкою Лесею Українкою в статті “Політика і етика”. Висуненням Суркіса розтоптана не якась юридична норма, а елементарна національна й партійна етика. Коли в 1834 р. відкривали Київський університет, постало питання, хто має бути його першим ректором. І вся, навіть шовіністично налаштована російська інтелігенція (Михайло Погодін), не кажучи за Шевєрьова, Пушкіна і нашого Гоголя, — домоглася, щоб першим ректором Київського університету став українець Михайло Максимович. Це був вияв високої національної етики.

Коли у 80-х рр. ХІХ ст. болгарський уряд запропонував очолити Софійський університет Михайлу Драгоманову, який він фактично і створив, то Михайло Драгоманов відповів, що першим ректором першого болгарського університету має бути болгарин, — і порекомендував Івана Шишманова. Це теж був вияв національної і політичної етики. Інтелігенція створила традицію, на жаль, не тільки не засвоєну, а й розтоптану єврейським керівництвом СДПУ (о), яке домогалася, аби першим мером столиці став єврей, а не українець. Партія не виходила з критерію політичної доцільності, національної етики і партійного контролю. Але народ розібрався: не те століття, та й тисячоліття інше на вулиці. А партія СДПУ(о) як антиукраїнська політична сила програватиме й надалі і, дасть Бог, опиниться поза парламентом.

Взагалі, Григорій Михайлович високою мораллю та етикою не вирізняється. Згадаймо хоча б його домагання “приватизувати” митрополичий палац на території Софії Київської на початку незалежності України під приміщення власного банку. І це тоді, коли український патріарх Володимир (Романюк) похований на тротуарі під Софією Київською, а резиденція українського патріарха розташована на вулиці, що носить ім’я навіть не українського діяча. Чи варто про це говорити? З усього — навіть треба, хоча б для того, щоб покласти край нахабності й безпардонності одного з лідерів СДПУ(о). Якщо до цього додати відверто україножерську спрямованість “Киевских ведомостей”, які виходять на гроші Г. Суркіса, як і “Столичка” та “Столичные новости” Вадима Рабиновича, то це вже зобов’язує ставити питання, з ким і проти кого працюють в

Україні лідери організованого єврейства як політичної організації, що домагається політичної влади над багатомільйонним українським народом, нищить культуру, освіту, спорт, здійснює русифікацію в Україні у безпрецедентних масштабах. Інакше, як підступом, не можу назвати запроваджений Г. Суркісом урок футболу в школах України замість... уроку української літератури. Доки не було уроку футболу, в Україні був футбол і столиця його була в Києві, а не в Донецьку.

Міф про український антисемітизм поширюють ЗМІ, які повністю перебувають у єврейських руках. Наприкінці 1998 р. випадково почув інтерв'ю pana Роднянського московському радіо. Його висловлювання тхне відвертим цинізмом: "Наш канал ("1+1") пользується большой популярностью на всей территории, которая сегодня называется Украиной". Ні, пане Роднянський, вона так називалася й учора і так зватиметься й завтра, а каналу вже завтра може й не бути... Хоча заради справедливості зазначу: "1+1" не найгірший двомовний канал, і на ньому працюють хороші українські журналісти, але ідеологічне спрямування, звісно, дають не вони. І про це треба говорити вголос, потрібен діалог.

У Києві працює єврейська Антидифамаційна ліга, яку очолює дуже посередній журналіст О. Найман. Потрібна й українська Антидифамаційна ліга, яка через суди мала б боротися з образами українства й українців, спростовувала наклепи і викривала різні інсинуації. Тоді й пан Роднянський думав би, чи називати державу Україна "територией, которая сегодня называется Украиной", чи вживати офіційну назву.

З повагою до України, її народу, культури, традиції в організованого єврейства не все гаразд. Скажімо, у нашого всенародно обраного президента у Верховній Раді вистачає недругів, але ніхто не переступив межі, яку переступив єврей Бродський. Він єдиний дозволив собі сісти на президентське крісло і з його висоти плюнути у бік свого колеги, депутата-українця. Це лідер гнилояблучної партії. І жодного слова осуду від політичного єврейства! Тут також мала би діяти українська Антидифамаційна (тобто — антинаклепницька) ліга. Бродський — не рядовий єврей, він керівник партії, тож компрометує все організоване єврейство, підбурює українське громадянство, яке врешті й поставило хрест на цій партії.

Якщо продовжити історичну довідку Матвія Шестопала "Євреї на Україні", то з сумом маємо констатувати: мало що змінилося посутньо у ставленні лідерів єврейства до України, її народу та культури. Змін зазнали тільки форми і засоби. Єврейство в Україні живе за своїми законами, а коли вступає в явний конфлікт з українськими законами, то виграє. Так, Вадим Рабинович був позбавлений права в'їзду в Україну на 5 років. Не минуло й року, а він в Україні. І чомусь саме він, людина сумнівної репутації, став на чолі всієї єврейської громади України. А де всесвітньо відомі українські євреї — науковці, письменники, діячі культури? Та виходить, для організованого єврейства потрібен інший чоловік.

Виграв і Юхим Звягільський. Звинувачений у присвоєнні мільйонів доларів США, змушений був тривалий час переховуватися в Ізраїлі (це прем'єр-міністр України!), маючи подвійне громадянство. Повернувся. Виходить, був оббріханий? Тоді чому не

віддали під суд наклепника? Чи таки наклепника не було? Для пересічного громадянина в так званому відкритому громадянському суспільстві має бути доступною вся інформація. Чи “наше” громадянське суспільство відкрите лише для злодійства — байдуже, хто його чинить: Юхим Звягільський чи Павло Лазаренко, Семен Юфа чи порубники лісів Закарпаття, які шахрайством загарбали величезні капітали, а український платник податків має віддавати сотні мільйонів на боротьбу “зі стихійними лихами”. Ті лиха не стихійні, а спричинені організованим вивезенням деревини на продаж за кордон. Говоримо про це, бо в народі у зв’язку з Закарпаттям, як правило, називають відомий єврейський тандем. От що означає неконтрольована діяльність організованого єврейства в Україні. Грайливо-відпорне “если в кране нет воды...”, яке полюбляють повторювати самі євреї, на Закарпатті зреалізувалося з точністю до навпаки: єврейські бізнесмени варварським вирубуванням лісів організували стільки води, що зупинити її неспроможний державний бюджет.

Книга М. Шестопаля “Євреї на Україні” є застереженням для українців на сьогодні й на завтра.

Про що книга Матвія Шестопаля? Як було сказано, поштовхом до написання стали власні зіткнення з організованим єврейством у стінах Київського університету. І він взявся з’ясувати, яку роль відіграло єврейство не в долі окремої людини, а — цілого народу. Особисту образу Матвій Шестопал відсунув на задній план. Щоб зробити правильні висновки, він вивчає історичні пласти співжиття євреїв та українців, підіймає масу історичних документів, які з’ясовують першопричини не ксенофобії (ворожого ставлення до чужого), а фізичного нищення людей єврейської національності в часи Хмельниччини та й в інші історичні епохи. Його цікавлять не кінцеві результати — юдофобія, різанина, погроми, а те, що їх спричинило. Які першопричини так званого антисемітизму? Чому українському народові інкримінується зоологічна ненависть до євреїв, якої, насправді, в українського народу не було й немає сьогодні? Які наслідки, як із гіркотою пише М. Шестопал, єврейського жирування в Україні? За які “невинні витівки” євреїв виганяли з Іспанії, з інших європейських країн, а за Володимира Мономаха в XII ст. — із Русі-України? Виганяли, але “слизький і влізливий” (слова І. Франка) єврейський елемент знову заповонив українські землі. Автора цікавило, чому від євреїв чуємо стільки образ на адресу українського народу, а вони його не полишають і заводнюють, заводнюють Україну.

М. Шестопал стверджує, що сіонізм як різновид расизму виробив випробувану методологію: повна зневага до народу, серед якого єврейство розселяється, звинувачення в антисемітизмі (через це весь світ заражений антисемітизмом: погані аборигени чомусь недолюблюють хороших зайшлих євреїв, звісно ж, богообраних і головних). Сіонізм вимагає віднаходити засоби визиску місцевої людності: в минулому через споювання в єврейських шинках і надмірні відсотки (лихварство), через пряме здирство (орендарі, прикажчики в панських маєтках, економі, лікарі, правники), а за нашого часу — через торгівлю, фінансово-банківську сферу, відверте шахрайство, злодійство аж до опанування засобами масової інформації, закладами культури, книговиданням і книгорозповсюдженням.

Коли терпець уривався, народ відповідав адекватно: знищував своїх кривдників, свого соціального й національного ворога. І не вина українців у звершенні актів помсти. Це наслідок, а про нього треба судити за першопричиною.

IV.

Єврейське питання в Україні ніколи не було питанням національним, аж до сьогодні. Воно завжди було питанням соціальним. Євреїв вбивали за Хмельницького тому, що вони були п'явками соціальними: корчмарі, орендарі, прикажчики, лихварі — це соціальні становища євреїв в Україні. Євреї в масі своїй ніколи не горнулися в Україні до тих сил, що боролися за національне й соціальне визволення, вони завжди (і сьогодні!), за невеликим винятком, з тими силами, що, “делікатно” кажучи, не бажають добра Україні і паплюжать добре ім'я великого народу такими означниками, як антисеміти, націоналісти, мазепинці, петлюрівці, бандерівці, хоча, окрім налички “антисеміти”, всі інші не є образливими, але й цього вони не розуміють. Для них навіть Шевченкові рядки “отак уранці жид поганий над козаком коверзував” — це юдофобство, а “Яремо! Гершту, хамів сину?” — очевидячки, є виявом братерських почуттів єврейського народу до українського. Зрозуміло, що в процесі історичного співжиття взаємини українців з поляками, євреями, росіянами були нерівні. Ясна річ, були й провини, але я ніколи не погоджуся ділити провину порівно. Та й чому за те, що через збиткування, визиск, приниження була піднята рука помсти, визискуваний має ділити вину за пролиту кров нарівно з поневолювачем? Треба, щоб кожен відповідав за свою частку провини, за свою частку боргів перед іншим, а тоді з'ясується, чия частка більша, і відповідати тому, чия частка несправедливості щодо іншого більша. Українська література та суспільність чітко диференціювали євреїв в Україні. Іван Нечуй-Левицький в оповіданні “Рибалка Панас Круть” з великою симпатією і співчуттям пише про знедолених євреїв (були й такі), а Гоголь про шинкаря пише уїдливо-зневажливо. А польсько-український поет XVI ст. С. Кленович писав про львівських євреїв дуже неприємні речі, але знову ж таки не про євреїв-ремісників, а про єврейську торгову корпорацію, економічно підривну організацію:

Зробить із чорного біле
народ цей, із правди —
неправду,
Прагне, аби із небес падала
манна йому.
Що ж поробляє, питаєш,
єврей у славетному місті?
Що виробляє той вовк
серед отари овець?
Славні міста у заставу дає,
позичає всім гроші,
З них же проценти дере,
сіє усюди нужду.
Наче той шашіль, що
точить могутні дуби
поступово,

Чи оті черви, що вмиють все
перетворять у гниль,
Мовби тихесенька п'явка,
що кров п'є людську невідчутно
Й силу, й життєвий запал
нишком в людей відбира,
Як ось іржа роз'їдає залізо,
а міль одежину,
Так і нероба-еврей нищить,
руйнує усе.
Безліч приватних маєтків
не раз зруйнував
хитромудро,
Часто й державне майно
нищив цей спритний лихвар.
Розуму вчилися, хоч пізно,
обдерті євреєм монархи,
Прийде в державу єврей —
стогне печально вона.
Стріне державу це лихо —
лежить, наче тіло безкровне,
Крові і сили тоді зовсім
у неї нема,
Отже, чумою цією гордуй,
моя Таліє мила...

(“Роксоланія”, 1584. Переклад з латинської Віталія Маслюка)

Звідки цей “антисемітизм” С. Кленовича? Звичайно ж, від життя, від реальних фактів. І мало що можна викреслити із цієї класичної оцінки єврейства як організації. Історичний досвід підтверджує, що єврейство має бути контрольованим, інакше підуть по світу “обдерті євреєм монархи”, не кажучи за простолюддя.

Проаналізувавши численні факти, М. Шестопал робить, на нашу думку, єдино правильний висновок, що не національність і не релігія, а паразитарний спосіб життя євреїв був головною причиною всіх їхніх непорозумінь з корінним населенням країни проживання. Народ-абориген карав злочинців, а не єврейський народ. Вдумаймося у факт: ішла національно-визвольна війна (а фактично соціальна й національна революція) українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Козацьке і селянське військо винищує стотисячну польську армію. З одного боку, це жертви боротьби за велику Польщу, а з другого — жертви національно-визвольної війни. Знищення кількох сот євреїв, які тікали з поляками від справедливого гніву українського народу, трактується єврейськими публіцистами як геноцид, вони, мовляв, жертви, а гетьман Богдан Хмельницький — ворог усього єврейства. А для поляків — ні. Маємо факт подвійних стандартів, підміни термінології, гіперболізації втрат, бо інакше не скидатиметься на геноцид.

Оцю методологію сіоністичної ідеології і з'ясовує в своїй праці Матвій Шестопап. Сіонізм понад 350 років оплакує смерть кривдників українського народу. Звучать вимоги покаятися і вибачитися. Характерно, що технологія підступів проти українського народу простежується впродовж віків. Так, М. Шестопап для довідки про работоргівлю, якою євреї займалися ще в Античні часи і Середньовіччі, знаходить документальні свідчення. Євреї кастрували слов'ян і продавали в гареми багатих мусульман для виконання обов'язків євнухів, а вродливих дівчат з Русі продавали в гареми для розтління. За останнє десятиліття з України продано в борделі Європи, Африки, Азії 500 тисяч українських дівчат. Існують борделі і в самому Києві. Хто їх організатори, хто сучасні торгівці людьми і сутенери? Десь промайнуло повідомлення про осуджену херсонську жінку, яка агітувала й підготовлювала дівчат до "роботи" в будинках розпусти за кордоном. Чи встановили наші доблесні правоохоронні органи, хто і в який спосіб переправив 500-тисячну армію жінок і дівчат на чужі континенти? Почерк той самий, що і в хозарські часи. Аматорові-бізнесмену забезпечити навіть лише транспортування такої сили люду не під силу.

Якщо ми базикаємо про відкрите громадянське суспільство, то я як громадянин держави Україна хочу знати, хто продав півмільйона моїх одноплемінниць у світові борделі, хочу знати національний склад Верховної Ради, хочу знати, в чиїх руках ринки України (від Петрівки в Києві до Барабашівки в Харкові), хто керує телеканалами на українському телебаченні, хто керує банками України, хто керує "прихватизованими" стратегічними підприємствами, — перевірити офіційні дані незалежними комісіями. І тоді відпаде чи постане на повен зріст проблема національної безпеки, загроза їй з боку єврейського елемента, що на ділі здійснює плани міжнародного сіонізму в Україні під прикриттям табу на обговорення єврейських проблем і залякує жупелом "антисемітизму" — злісною вигадкою сіонізму.

Українська інтелігенція може зрозуміти й підтримати сіонізм тільки в значенні єврейського патріотизму, але не єврейського расизму, що прагне до світового панування, виношує маніакальні ідеї богообраності, національної виключності. Такі сіоністичні центри треба демонтувати, й перш за все — в Україні. Держава Україна підтримує й надалі мусить підтримувати розвиток самотньої єврейської культури, освіти, преси, підтримувати культурологічні громадські організації євреїв, як і кожної нацменшини на теренах держави. Але держава і громадськість мусять регламентувати масове проникнення особливо небезпечного сіоністичного елемента в органи верховної влади, у фінансову сферу держави і в засоби масової інформації.

Невже українські можновладці не засвоїли уроків 20-30-х років, коли уряд, НКВС, усі каральні органи України були на 90 відсотків у руках євреїв. Ми за відродження єврейської культури в Україні, але проти відродження єврейського ЧК, ГПУ, НКВС, єврейських "трійок", навіть якщо вони будуть одягнені в українські вишиванки і говоритимуть чистою українською мовою. Що, у нас немає сьогодні підстав для стурбованості? У 30-х роках все українське золото, золото громади, що від прадідів передавалося у спадок, опинилося через Торгсини, організовані євреями, в кишенях спритних євреїв, бо спровокований євреями в Україні голод вивертав найглибші кишені, відкривав найпотаємніші схованки. Награбованим скористатися не вдалося: корективи

вніс німецький фашизм, і золото українських євреїв, старателів на українських золотих розсипищах, здобичників українського Клондайку, сьогодні в банках Швейцарії. Нащадки євреїв домагаються повернення. А хто поверне те пограбоване золото українцям? Тоді були винищені українські вчені, письменники, діячі науки й культури, громадські діячі.

На тлі того, що робить уряд Шарона в Палестині, треба хоч трохи думати й дивитися вперед, не втрачаючи з поля зору історію. Вона для нас повчальна. Звісно, в Україні є багато “ожидовілих”. Ще в Київській Русі їх називали “жидовствующими”, навіть мали свого єпископа Луку Жидягу. Та на їхній істеричний вереск зважати не слід. Держава мусить захищати себе й свій народ. Сьогодні ми вже збираємо перший урожай: “ожидовілі” поборолі “шароварну культуру” (її тепер культивує московська “Діканька”), вишиванки, здерли з Шевченка кожух і шапку, довели, хто є фальсифікатором “Протоколів сіонських мудреців” (чого навіть ізраїльські вчені зробити не змогли).

А тим часом Верховна Рада, на угоду єврейському лобі, викреслила з паспорта відмітку про національність, залишивши поки що тільки запис про громадянство. Але дехто й запис про громадянство вважає зайвим, пропонуючи, очевидно, замінити його записом (ясна річ, російською мовою) — “братья по духу”. Можливо, це було б і краще: піди розберися, чия мафія. Бо ж Ахметов, Мухамедов, Нуманджанов — українська мафія, бо всі вони — громадяни України, а то — “братья по духу”.

Як бачимо, праця Матвія Шестопаля надзвичайно актуальна сьогодні. Вона не стоїть поза фаховою й ідеологічною критикою, але звернена не тільки до історії, а й до гострих злободенних проблем сьогодення, які мають розв’язуватися з урахуванням уроків історії. “Євреї на Україні” Шестопаля можуть бути предметом обговорення на конференціях, “круглих столах”, симпозиумах. До цього закликав раніше “Вечірній Київ”, на повен голос говорить сьогодні журнал “Персонал”. Газета “Сільські вісті” 14 червня 2002 року опублікувала ґрунтовну статтю академіка М. І. Сенченка “Хто і навіщо розпалює вогонь антисемітизму?”, лейтмотивом якої є заклик: “Сьогодні як ніколи потрібні діалог інтелігенції, розуміння інших думок, що є основою толерантності й полікультурності українського суспільства”.

У передмові до журнальної публікації книги Матвія Шестопаля “Євреї на Україні” я повідомляв про цікаву пропозицію групи євреїв-підприємців заснувати спільно з професорами Київського університету ім. Тараса Шевченка елітарний клуб інтелігенції єврейської і української, до якого мали б входити і представники інших національностей, різних соціальних станів і професій. Це мав би бути відносно відкритий елітарний клуб, а не політична партія чи масонська ложа. Попередньо домовлялися, що члени такого клубу мали б сповідувати політичні й ідеологічні принципи: спільна праця на українську національну державу, український патріотизм, патріотична економіка й патріотична політика, сприяння збереженню національної ідентичності. Але хтось десь цикнув — і євреї-ініціатори зникли, як і не було.

За цей час з єврейського боку можна назвати єдиний позитивний факт — книгу Мартена Давидовича Феллера “Роздуми, пошуки, спогади єврея, що пам’ятає своїх дідів, про українсько-єврейські взаємини і особливо про людяне і нелюдяне в них”. Я сприйняв цю книгу як запит до діалогу щонайперше гуманітарної інтелігенції. За доброї волі це

можливо, бо гарантом успіху такого діалогу може бути тісне співробітництво між Україною та Ізраїлем. На цьому співробітництві, а не на бездумній підтримці авантюризму й тероризму Ізраїлю в Палестині, має виплекатися справжня дружба між українським та єврейським народами. Вона має бути взаємною. І які б інсинуації не творили панове з Інституту юдаїки та єврейської Антидифамаційної ліги з приводу публікації мною книги Матвія Шестопала “Євреї на Україні”, він також мріяв і щиро бажав взаєморозуміння і взаємопідтримки двох народів. Ізраїль і Україна нині сусіди, і євреї та українці приречені Богом жити у дружбі й взаєморозумінні. Тож давайте жити за цими високими гуманістичними принципами, а не за приписами давно спростованих наукою біблійних казок.

Василь Яременко, професор